

Nr 209

Av herrar **Källqvist och Hilding**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.*

(Lika lydande med motion nr 244 i Andra kammaren)

Vår tids samhällsutveckling ställer allt större krav på hela vårt utbildningsväsende. Övergången till grundskolan skall i stort sett vara genomförd under 1960-talet. Föräldraambition och ungdomens önskan om allt bättre utbildningsmöjligheter måste tillgodoses genom utveckling av den gymnasiala undervisningen. Därtill bidrager även arbetsmarknadens allt större behov av kvalificerad arbetskraft. Planerade nya skolformer kommer säkert att inom en snar framtid byggas ut och ställa krav på resurser av skilda slag.

Genom redan nu befintlig organisation och genom förverkligande av beslutad utbyggnad av utbildningsväsendet har till viss del skapats förutsättningar för att tillgodose de ökade kraven. Lokalfrågan har genom livlig byggnadsverksamhet skapat ganska goda möjligheter för vårt skolväsende. Institutionerna har byggts ut i rask takt och försetts med förnämlig utrustning. Kravet på goda hjälpmedel har vunnit beaktande och redan givit goda resultat. Men i ett avseende står hela vårt undervisningsväsende mycket dåligt rustat. Det gäller tillgången på väl utbildade lärare. Bristen på lärare gör sig starkast gällande på obligatoriskt högstadium och vid högre skolor av skilda slag. Detta förhållande ser ut att äventyra både fostran och utbildning av våra ungdomar. Ett mycket stort antal lektorstjänster är vakanta, och antalet vakanser ökas alltjämt. Det är angeläget att vidtaga alla möjliga åtgärder för att utbilda lärare till våra högre skolor.

Bristen på läkare har sedan länge äventyrat en god och specialiserad sjukvård. Även forskningen kräver ökade personella resurser.

För att stimulera studerande som avlägger grundexamen till fortsatta studier har riksdagen genom anslag skapat möjligheter till erhållande av doktorand- och licentiestipendier. Dessa stipendier har givetvis en stark rekryteringsfrämjande effekt. På så sätt skulle den nu rådande bristsituationens omfattning kunna minskas.

Universitetsutredningen har varit angelägen att rekryteringseffekten

borde bibehållas, och därför borde stipendiernas storlek omprövas. I propositionen 1958:104 uttalar departementschefen att beloppens storlek torde böra prövas år från år vid den ordinarie budgetbehandlingen. Regelbunden prövning och uppräknings har ej skett. I årets statsverksproposition föreslås dock en uppräknings.

Det torde vara mest ändamålsenligt att införa regler som möjliggjorde en automatisk ökning av beloppen. Denna regel kunde skapas genom anknytning av stipendierna till de arvoden, som utgår till förste amanuenser och förste assistenter. Universitetsutredningen har även övervägt förslag till åtgärder i denna riktning. Man räknade med att licentiestipendierna borde utgöra ca 90 % av årslönen efter skatt för en förste amanuens och doktorandstipendiet ca 75 % efter skatt för en förste assistent.

Under alla förhållanden borde stipendiebeloppen höjas för att kompensera penningvärdesförsämringen och höjningen av konsumentprisindex. Ytterligare skäl för höjning torde också motiveras av att de endast är beräknade för nio månader av året. Studierna och forskningen måste bedrivas både tio, elva och tolv månader per år.

Både Sveriges förenade studentkårer och Sveriges akademikers centralorganisation har gjort framställningar om ökning av här berörda stipendier. Enligt dessa organisationer bör relationen mellan stipendierna och amanuens- och assistentlönerna återställas och hänsyn tagas till att stipendierna bör beräknas för helt år. Licentiestipendiet bör då höjas till 8 000 kr. och doktorandstipendiet till 11 500 kr.

Under återropande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta

att licentiestipendierna höjes från 5 500 kr. till 8 000 kr. och att doktorandstipendierna höjes från 8 000 kr. till 11 500 kr.,

att anslaget under 106. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier uppräknas — utöver vad departementschefen föreslår — med 1 316 000 kr.,

att uttala att regler bör införas som skulle göra det möjligt att genom anknytning till arvoden för förste amanuenser och respektive assistenter automatiskt öka stipendiernas belopp.

Stockholm den 24 januari 1963

Eric Källqvist

Per Hilding